

4. Маркова А.В. Психологический анализ профессиональной компетенции учителя / А.В.Маркова // Советская педагогика. 1990. – №8.
5. Основы педагогического мастерства / Под ред. И.Я.Зязюна. – М. 1989.
6. Слостенин В.А. Формирование личности советской школы в процессе профессиональной подготовки / Виталий Александрович Слостенин. – М.: Просвещение, 1976. – 160с.
7. Хоружа Л.Л. Етична компетентність майбутнього вчителя початкових класів: Теорія і практика / Л.Л.Хоружа. – К.: Преса України, 2003. – 320с.
8. Хуторской А.В. Общепредметное содержание образовательных стандартов: проект “Стандарт общего образования”/ А.В.Хуторской. – М., 2002.

*О.І.Дрогайцев,
старший викладач,
Криворізький ДПУ*

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті приділяється увага процесу формування інформаційної компетентності студентів вищих навчальних закладів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

В статье уделяется внимание процессу формирования информационный компетентности студентов высших учебных заведений в процессе изучения гуманитарных дисциплин.

The article deals with the process of information competence formation for High School Students by learning humanitarian subjects.

Формування інформаційної компетентності студентів ВНЗ є на сучасному етапі найактуальнішою задачею системи вищої професійної освіти. Її вирішення безпосередньо пов'язане з потребами розвитку держави – економіки, соціальної сфери, державного самоврядування, а також з міжнародними процесами: наближенням української вищої освіти до європейської у рамках Болонського процесу, глобалізацією та інтернаціоналізацією світового простору [1].

Інформаційна компетентність включає такі елементи як мотивація, зацікавленість в отриманні нових знань, умінь та навичок у галузі інформації.

Під інформаційною компетентністю слід розуміти зміст та задоволення інформаційних потреб особистості; знання рівнів та закономірностей пошуку, обробки, передачі, обміну, зберігання інформації в параметрах простору та часу, вміння використовувати їх в різних сферах своєї діяльності.

Більшість вчених розглядають інформаційну компетентність як складову частину професійних компетенцій. Основою, яка лежить в основі дослідження щодо місця та ролі інформаційної компетентності у структурі професіоналізму майбутнього фахівця, є поняття "інформація".

Виникнення інформації, еволюція її цінностей вимагає нового підходу при вивченні гуманітарних наук. Саме інформаційний підхід допомагає здійснити комплексний та системний аналіз при вивченні таких педагогічних категорій як "професіоналізм" та "інформаційна компетентність". Аналітичний підхід, з свого боку, максимально наближає до досягнення результатів педагогічної діяльності – формування та розвитку конкурентоспроможних фахівців. Поєднання цих двох підходів в педагогіці може бути цікавим та перспективним.

Сучасний етап дослідження компетентності як наукової проблеми щодо вищої освіти починається з 90-х років. Саме тоді з'являються перші роботи А.К.Маркової [2], в яких професійна компетентність стає предметом спеціального всебічного розгляду. З часу в структури професійної компетентності починають з'являтися також її інформаційну складову. Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що багато авторів розглядають поняття "професійна компетентність" та "професіоналізм" як синоніми. Але при більш глибокому вивченні цих понять з'являються суттєві нюанси. Термін "професіоналізм", наприклад, на сьогоднішній день має одностайного тлумачення в психолого-педагогічних дослідженнях.

А.К.Маркова під професіоналізмом розуміє "нормативні вимоги професії до особистості людини". У автора професіоналізм – це сукупність, набір особистих характеристик людини, необхідних для якісного виконання праці. Таке поняття умовно називається "активний професіоналізм".

На думку В.В.Гаврилук та Г.Г.Сорокіна [3] професіоналізм – це "найвищу якість, глибоке оволодіння професією через якісне професійне виконання компетенцій".

Більшість досліджувачів феномена інформаційної

компетентності вважають, що інформаційна компетентність є необхідною умовою становлення професіоналізму. Основою ж для формування інформаційної компетентності є формування окремих складових цього поняття. Поняття “інформаційна компетентність” трактується як складне індивідуально-психологічне утворення на основі інтеграції теоретичних знань, практичних умінь в галузі інноваційних технологій.

І.А.Зіміня [4] відносить інформаційну компетентність до професійної діяльності людини та відокремлює в її складі декілька взаємозв'язаних складових.

А.В.Хуторской [5] визначає інформаційні компетенції як навички діяльності по відношенню до інформації у навчальних предметах та в окремих галузях освіти.

М.В.Лебедева та О.Н.Шилова [6] визначають інформаційну компетентність як здатність індивіда вирішувати навчальні, професійні задачі з використанням інформаційних та комунікаційних технологій.

Таким чином, інформаційну компетентність треба розглядати в широкому аспекті, включаючи комунікативні (лінгвістичні, психологічні) сторони, які безпосередньо пов'язані з використанням сучасних інформаційних технологій. Без комунікативних навичок, які майбутній фахівець отримує під час навчання, неможливо а ні керувати колективом, а ні виконувати групові проекти, домінуючі в сучасній трудовій діяльності; без володіння іноземною мовою (у вік Інтернету) часто неможливо зібрати повну інформацію та скласти всебічне бачення об'єкту роботи.

На наш погляд, доцільно говорити про два основні етапи формування інформаційної компетентності фахівців у вищому навчальному закладі:

- інформаційна компетентність як засіб допрофесійної підтримки діяльності фахівця;
- інформаційна компетентність як компонент професійної діяльності спеціаліста.

За результатами аналізу щодо структури категорії “інформаційна компетентність”, ми виділяємо наступні структурні елементи:

- мотиваційно-цільовий;
- аналітичний;
- організаційно-процесуальний;

- контрольньо-оцінювальний;
- рефлексивно-прогностичний.

Ми вважаємо за доцільне звертати особливу увагу на підвищення мотиваційно-цільового компоненту інформаційної компетентності студентів в ВНЗ шляхом залучення їх до вирішення професійних задач за допомогою організованої самостійної діяльності.

Мотиваційно-цільовий компонент інформаційної компетентності студентів ВНЗ допомагає виробленню установки на особистісно-ціннісне значення їх у професійній діяльності; сприяє усвідомленню студентом суспільної значущості та потреби в оволодінні професією вчителя й вимагає наявності професійно-ціннісних інтересів і настанов на подальшу діяльність. Цей компонент націлює на потребу у самовдосконаленні і високій кваліфікації, спонукає студента на формування професійної позиції, допомагає усвідомленню педагогічних цінностей у формуванні гармонійно розвиненої особистості, забезпечує сприйняття й осмислення педагогічних технологій та інноваційних компонентів у професійній діяльності.

Інформаційна компетентність студента має допомагати йому бути в готовності до постійного інформаційного пошуку та можливостей обробляти результати пошуку за допомогою нових інформаційних технологій з метою придбання та поновлення знань, які необхідні в навчально-пізнавальній діяльності. Особливе значення належить при цьому не тільки об'єму та якості знань, але і рівню компетентностей, які мають забезпечити підготовку майбутніх фахівців до життя в сучасному суспільстві.

Аналітичний елемент інформаційної компетентності студентів ВНЗ передбачає розкриття змісту художньо-аналітичних умінь у процесі навчання гуманітарних дисциплін та розуміння того, що дані уміння мають міжпредметний характер, адже вони найбільшою мірою сприяють розвитку інтелектуальної сфери.

Перенесення знань з однієї галузі в іншу, застосування інтелектуальних умінь у нових ситуаціях, пошук нестандартних рішень, проблем – все це буде характеризувати високий рівень розвитку інтелектуальних здібностей і майстерності майбутніх фахівців.

Для розкриття структури художньо-аналітичних умінь студентів вищих навчальних закладів при вивченні гуманітарних дисциплін особливого значення набуває положення про те, що

структура вмінь є своєрідним відображенням структури діяльності. Структура діяльності розглядається в працях психологів, педагогів П.Я.Гальперіна, В.П.Зінченка, Д.Б.Ельконіна, Т.А.Львіної, Г.С.Костюка, О.М.Леонтьєва, А.В.Петровського, П.І.Підкосистого, С.Л.Рубінштейна, О.І.Щербакова. Психологічні дослідження стверджують, що особистість формується в діяльності, в її взаємодії з об'єктами пізнання, праці та спілкуванні, що впливають на розвиток індивіда.

Важливим напрямом формування художньо-аналітичного мислення майбутніх вчителів гуманітарного профілю є виховання логічного та критичного мислення, що дозволяє зробити оцінку, самооцінку власної діяльності та її результатів. У цьому плані майбутньому фахівцю необхідно засвоїти методологічні та оцінні знання, а також знання операцій логічного мислення через художньо-аналітичне мислення при вивченні гуманітарних дисциплін, яке здійснюється в процесі розв'язання емоційно-образних завдань і включає в себе загальні для всіх форм мислення структурно-логічні засоби.

Виходячи з викладеного матеріалу підсумовуємо: формування інформаційної компетентності студентів ВНЗ у процесі навчання гуманітарних дисциплін містить навички оперування прийомами інтелектуально-логічної діяльності, художню компетентність, здібність відрізнити художній твір від явища масової культури, визначити шляхи і засоби досягнення кінцевого результату своєї діяльності.

Список використаних джерел

1. Національна доктрина розвитку України у XXI столітті // Освіта України. – 2001. – № 29.
2. Маркова А.К. Психология профессионализма / А.К.Маркова. – М.: Знание, 1996.
3. Компетентностный подход в профессиональном образовании / В.В.Гаврилюк, Г.Г.Сорокин. // Образование и общество. – 2006. – № 3.
4. Зимняя И.А. Ключевые компетенции / И.А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2003. – № 5.
5. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентировальной парадигмы образования / А.В.Хуторской // Народное образование. – 2003. – № 2.
6. Лебедева М.Б. Что такое компетентность студентов педагогического университета и как её формировать /

М.Б.Лебедева, О.Н.Шилова // Информатика и образование. – 2004. – № 3.

*В.М.Марків,
канд. пед. наук,
доцент,
Криворізький ДПУ*

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

У статті розглядаються різні підходи до визначення поняття "компетентність", "професійна компетентність", ознаки компетентного педагога та ключові компоненти професійної компетентності.

В статье рассматриваются различные подходы к определению понятия "компетентность", "профессиональная компетентность", признаки компетентного педагога и ключевые компоненты профессиональной компетентности.

The different as for definition of "competence" are analyzed in our article. Also the term "professional competence" and characteristics of the competent teacher and the key components of professional competence given.

Процеси демократизації, перерозподіл ціннісних орієнтирів, перехід на Болонську систему навчання вимагають від особистості творчої діяльності, здатності до активних дій, відповідальності за свої вчинки в професійному, політичному та соціальному житті. Ці та інші вимоги до особистості ставлять проблему якісної освіти на перше місце, а це в свою чергу породжує проблему якісної підготовки фахівців і, насамперед, підготовки професійних педагогів.

Європейська інтеграція охоплює всі сфери життєдіяльності, включаючи вищу школу. Сучасне реформування професійної підготовки вчителя в Україні, передбачає адаптацію педагогічних кадрів до нових вимог, та складних завдань, які стоять перед вчителем при виконанні завдань підростаючого покоління.

Взаємодія освітніх систем України та Європейських країн – учасниць Болонської угоди відкриває перед вітчизняною системою освіти нові перспективи. Основні принципи і вимоги Болонської декларації, створення єдиного ринку праці та інтелектуального простору. Особливого великого значення набуває педагогічна компетентність як складова професіоналізму педагога.

Проблема професійності педагогічних кадрів на сьогоднішній день є дуже актуальною, тому що праця педагога стосується людської індивідуальності, людської душі, особистості